

Bérces Zsuzsa
HOLLAND tükörcserepek (folytatás)

Szervezni tudás/vállalati élet

A hollandok szervezőkészsége nagyon fejlett. Csofálatra méltó szívóssággal, mint egy buldog, beherálgják magukat a problémába és mindig találnak valamilyen megoldást. Óriási a tanácskozások fegyelme: itt nem azért beszélnek, hogy teljen az idő, hanem hogy a megoldást minél előbb, minél kevesebb idővesztéssel megtalálják. Itt nincs sok lehetőség a napon sütkérezni és „dolce vitázni”, ezért tehát dolgoznak, megszállottai a munkának (*workaholic*).

A Van der Valk szállodakonzern tulajdonosát, aki nemrég halt meg, meginterjúvolták pár éve. Ez volt a kérdés: „Hogyan érte el, hogy ilyen óriási konzern tudott kiépíteni?” Van der Valk úr így válaszolt, mutatta, amit most leírok: „Füledet és szemedet kinyitni, szádat befogni és kezed alatt égjen a munka”... Úgy gondolom, ennél magvasabban senki sem foglalta össze a siker titkát!

A nagy pénzeket a vállalati életben lehet megkeresni. Sok bank vagy nagyvállalat egy-egy nagy család kezében van (pl. Heineken; bár a sörük híg teára hasonlít). Ezért tudnak olyan hatékonyan dolgozni. A hierarchiát a minimumra csökkentették, ez egy „lapos” ország, átvitt értelemben is: horizontálisan működik.

Évekkel ezelőtt tolmácsoltam egy magyar csoportnak. Bemutatták nekik, hogyan működik egy raktár. Egyetlen ember fogadott minket, tiszta munkásruhában. Elmagyarázta, hogyan ellenőrzi a komputerrel, mi hiányzik, mit rendel meg, hogyan szállítják le az alkatrészeket, stb. A magyarok rögtön azt kérdezték, hol van a főnöke és a beosztottai. A válasz az volt, hogy ő egyedül dolgozik a raktárban, csak ha beteg, akkor helyettesíti egy kolléga egy másik városból. Mi, magyarok legalább 4-5 emberre számítottunk... Ez a hatékonyság!

Építkezés/metró

A hollandok nagyok az építkezésben. Kezdjük azon, hogy már Nagy Péter cár is Zaandam-ban tanulta az ács mesterséget.

Érdekességképpen; Anna Paulovna orosz hercegnőről egy várost neveztek el itt.

Mivel az ország alapterülete kicsi, itt a városokban főleg függőlegesen építenek, persze megfelelően variálva az épületstílusokat. A bérkaszárnya fogalmát itt nem nagyon ismerik. Az elv az, hogy mindenki a családra szabott házban/lakásban élhessen. Tehát ha négytagú a család, akkor 4 szobás a lakás: egy nappali szoba és 3 hálószoba. Egy a szülőknek, kettő a két gyereknek. Vidéken természetesen sok a két-három szintes lakóház, többnyire sorház. Szabadon álló ház főleg kis falvak körül található, ezek a tanyák, ill. tanyaház, de átalakítva, mert a parasztok is egyre kevesebben vannak.

Nagyvárosokban szűkebb a tér, kisebbek a lakások. Nagycsaládosok lakása 4-5-6 szobás, még így is nehezen férnek el 5-8 gyerekkel. Ez főleg a török és marokkói családokban fordul elő.

Amszterdamban kibelezik a szép régi házakat. A renoválás során csak a homlokzatot hagyják meg, mögéje pedig egy vadonatúj lakást építenek, összkomforttal. A műemlék (jellegű) épületek mindenütt védettek. Vidéken is vigyáznak, hogy a város/falu arculata, építési stílusa megmaradjon. Újabban sok modern lakótelepet építenek, itt váltakoznak az építési stílusok: magas épület, alacsony, sorház, villa, társasház váltakoznak. Sok a zöld terület, park, játszótér. Az üzletközpont is hozzátartozik, de nem olyan óriási, mint Magyarországon. Általában itt minden kicsi. És persze mindenütt csatornák, anélkül nem lehet építeni. A talajvizet le kell vezetni.

Hollandia leghíresebb építésze Rem Koolhaas. Nagyon sok középület tervezése fűződik nevéhez.

Az amszterdami metró a hetvenes években épült, óriási tiltakozások, tüntetések közepette. Mégis megépült, először két keleti ága, aztán a nyugati is. Pár éve referendumot tartottak az észak-déli metró építéséről. Az amszterdami lakosság túlnyomó többsége ellene volt, de a város elkezdte építeni. Iszonyú pénzbe kerül, de végig fogják csinálni, a rengeteg hiba ellenére. Az egyik neves csatorna mentén a régi takácsműhelyek/házak süllyednek. Be kellett őket zárni, az ajtók, ablakok nem záródtak, a lakók most a város által fizetett szállodákban laknak. Később más házakba kell majd költözniük és némi kártérítést is kapnak. Jelenleg az egész város fel van túrva, mert nemcsak a metrót építik, hanem a Központi Pályaudvart, a Városi (Stedelijk) Múzeumot és a Rijksmuseum-ot is renoválják (birodalmi múzeum). A központban mindig más negyedet profilíroznak: új utca-elrendezés, sok körforgalom, új kövezés (macskakövek) és persze bicikliút. A hollandok főleg bicikkel közlekednek, itt minden lapos, tehát könnyen megy. Az autót csak nagyobb távokra, otthon-munkahely forgalomban használják.

Kicsire nem nézünk, a nagy meg nem számít - az ellentét

Magyar szemmel nézve a hollandok kissé szűkmarkúak. Holland szemmel nézve a magyarok tékozlók. Főleg a fűtés terén: itt a lakások átlaghőmérséklete 18 fok Celsius. A hálósobában, fűdőszobában nem fűtenek.

Mindenesetre itt már a kisgyereket is boltba küldik és megtanítták, hogyan kell a pénzzel bánni. 14 éves kortól a legtöbb gyereknek van valami munkája az iskola mellett: pizzafutár, eladó a McDonald's-ban, vagy az árut töltik fel a szupermarketben. Az egyetemistáknak is van mellékese: pincér/kiszolgáló a kocsmákban, kávézóknál, jegyszedő a moziban/színházban, sőt, magánsofőr üzletemberek autójában. A hollandok ezeket adakoznak jótékony célra, de ha a vaját 20 centtel olcsóbban adják két utcával odébb, akkor odáig gyalognak. Nemzetközi katasztrófák alkalmával a legtöbb holland azonnal nagyobb összeget adományoz a károsultak részére. Évekkel ezelőtt egy sajtoboltban finom trüffel-sajtot láttam és egy keveset vettem belőle. Hátam mögött azonnal megjegyezte egy holland úr: „Kár a pénzért...” Ementáli

sajtot nem vesznek, mert abban a lyukakat is meg kell fizetni...

A holland konyha

A holland nemzeti eledel krumpli krumplival: a híres *stamppot*. A főtt krumplit összekeverik főtt zöldséggel, pl. takarmánykáposztával. Melléje virsliszerű füstölt kolbászt adnak. Én egyszer kóstoltam meg, de nem ment le a torkomon. Másik híres étel a *hutspot*: hagyma, téli répa és krumpli, jól összedzsamálva, füstölt kolbásszal, vagy sült sertésbordával. A levesek sűrűk, megáll bennük a kanál: téliborsó, spárgaleves, sűrű gombaleves. Természetesen a hideg szél, nedvesség ellen ezek nagyon jó ételek. A nyolcvanas évektől kezdve elterjedt az olasz *pasta*, *lasagna*, a görög *sztifado*, *muszaka* és a fűszeres indonéz ételek is. Minden sarkon van egy kínai étterem, ezek is kedveltek.

Amikor a gyerekeink még általánosba jártak, az emlékkönyvükben rendszeresen ezt olvastam: „nem szeretem a karfiolos krumplit szósszal”. Sokan hetente készítik, mert olcsó és tápláló.

Ez a tengeri halban gazdag nemzet szinte soha nem eszik főtt vagy sült halat, nagyon ritka az a holland aki szereti... Viszont a sós, nyers heringet és a füstölt angolnát imádják, mindenütt van egy halas bódé, ahol a löncsöt fogyasztják. Júniusban óriási esemény, ha az első heringszállítmány beérkezik a tengerről. Ezeket már a tengerparton, illetve a halászhajón besózzák, és azonnal tovább szállítják. Ilyenkor minden kocsmában heringet esznek a sör mellé. Nagyon elterjedt a Heineken, az Amstel sör, de a legjobb a Grolsch. Persze a belga apátok barna sörével össze sem lehet hasonlítani...

A Marshall-kölcson óta Hollandia az amerikaiak ölebe

A második világháború után az Egyesült Államok nagy összegű kölcsönt szavazott meg Hollandiának, mivel a Szövetségesekkel harcolt. Az ötvenes évektől mindenki bőszen kezdett angolul tanulni, így aztán itt még a vécés néni is beszél angolul. A középiskolában kötelező érettségi tantárgy a holland mellett.

A Marshall-kölcson óta minden holland kormány feltétlen híve a nagy amerikai testvérnek. Ezáltal itt olyan amerikanizálódás jött létre, ami sokszor visszataszító. Ejtették a háborúig uralkodó francia hatást, az angolszász kultúra betört a lakószobákba. Minden következményével együtt. Eddig nem volt *Starbucks* kávézóhálózatunk, de júniusban azt is bevezetik az ihatatlan kávéjukkal együtt.

Már az első Hollandiában töltött félévben rájöttem: Brüsszelnél (Belgium) húzódik egy láthatatlan határvonal. Onnan délre mindig otthon érzem magam, az emberek, a szokásaik, a „kódok” olyanok nagyjából, mint Magyarországon. Brüsszeltől északra kezdődik a kemény, rideg, üzletszerű társadalom.

Egy félreértést még eloszlatok: *Hollandia fővárosa Amsterdam* és nem Hága (Den Haag). Hága csak a kormányváros, ahol a minisztériumok és nagykövetségek vannak. Holland szólás: a hollandok Rotterdamban robotolnak, a pénzt Amsterdamban keresik meg, és Hágában verik el.

A médiaközpont (rádió, tévé, egyéb kommunikáció) Hilversumban székel. Itt mindent decentralizáltak. Nem is rossz megoldás, ha elgondolom, hogy esetleges háború és terrorakció esetén az ellenség nem tud egyszerre mindent működésképtelenné tenni (lásd 1956 Budapesten)...

Ami még eszembe jut...

... az már nem sok. Utoljára még néhány apró élmény.

A holland konyhában nélkülözhetetlen egy műanyag hosszú nyelű kaparó „kanál”, amivel a pudingos, joghurtos, csokoládés üvegekből a maradékot kikaparják, nehogy veszendőbe menjen az a pár nyelet...

Múlt héten meg kellett újítanom a holland útlevelemet. A kerületi hivatalban rögtön sorszámot kaptam és kerek 5 (öt) percig kellett várnom, amíg sorra kerültem. Két fénykép és a régi útlevel bemutatása, valamint egy aláírás elég volt, persze fizetnem is kellett. Semmi űrlapkitöltés, bélyeg, anyakönyvi kivonat. Jövő héten kész az új útlevel. Milyen könnyű az ilyesmi komputerrel!

Az egészségügyi ellátás a világon egyike a legjobb-

baknak. Mindenkinek van betegbiztosítása, szükség esetén még az illegálisokat is ellátják. Sok a kórház, a fúziók ellenére is. Minden kórházban van poliklinika, ahol a járó beteget ellátják. A legtöbb nagy operáció után egy héttel kidobják a páciens, mert kell az ágy a másoknak. Persze otthon aztán követik a beteg gyógyulását, akár monitoron is.

Schiphol Amsterdam repülőtere. Az ötvenes években még egyetlen hangárból állt, ma Európa egyik legtöbb forgalmat lebonyolító légikikötője. Sajnos, a nagy tömegutaztatás, meg a terrorakciók miatt olyan ellenőrzés folyik, hogy szinte már nincs is kedvünk repülni. Múlt évben férjemtől elvették a fém öngyújtóját, egy kis ollót, csavarhúzó, nekem le kellett vetnem a csizmámat és az aranyozott karperecet. Természetesen mindez a biztonságunkat szolgálja. A modern repülők persze óriási hangzavart okoznak, ami ellen a Schiphol körüli falvakban óriási tiltakozás van. Nyáron a mi kertünk fölött is riasztóan röpködnek a decibelek.

Befejezésül idézek egy holland közmondást. „Csak annak a szögnek verik be a fejét, amelyik kiáll”. Vagyis maradj az arany középúton. Talán ez a titkuk?!

Az alábbi képet férjem készítette, amikor a közeli körforgalmat kialakították. Ezzel a képpel szerepel egy csoportkiállításon. Címe: „Útat tévesztettünk”.



„Ó mennyi város, mennyi nép.
Ó mennyi messze szép vidék!
Rabsorsom milyen mostoha,
Hogy *mind* nem láthatom soha!”

/Babits Mihály/